

GELOOF IN EEN VERBORGEN SITUATIE

2026-10-08

Lezen:

Esther 2:1-10

Inleiding

In dit gedeelte komt Esther voor het eerst duidelijk in beeld. Zij is geen koningin, geen invloedrijke vrouw en geen bekende persoonlijkheid. Zij is een jong Joods meisje zonder vader en moeder, opgevoed door haar neef Mordechai. Toch wordt haar leven plotseling bepaald door een koninklijk bevel waartegen zij weinig kan beginnen.

De naam van God wordt in dit gedeelte niet genoemd. Ook lezen we niet dat Esther of Mordechai op dit moment bidt of openlijk over hun geloof spreekt. Juist daardoor kan dit gedeelte herkenbaar zijn. Ook nu kunnen mensen zich bevinden in omstandigheden waarin God verborgen lijkt en waarin anderen beslissingen over hun leven nemen. Esther 2:1-10 laat zien hoe kwetsbaar mensen zijn binnen machtige systemen, maar ook hoe belangrijk afkomst, identiteit en trouw zijn wanneer niet alles gezegd kan worden.

Bijbelstudie

Het gedeelte begint met de herinnering aan Vasthi. De koning denkt terug aan haar en aan de beslissing die over haar genomen is. Zijn woede is voorbij, maar zijn eerdere besluit blijft staan. De koning lijkt vooral bezig met zijn eigen gemis: hij heeft geen koningin meer. De gevolgen voor Vasthi worden nauwelijks besproken. Dat maakt duidelijk hoe eenzijdig de macht aan het hof functioneert. De koning handelt vanuit zijn eigen gevoelens en verlangen, terwijl anderen de gevolgen dragen.

De jongelingen van de koning komen vervolgens met een voorstel. In alle gewesten van het rijk moeten jonge, ongehuwde vrouwen worden gezocht die uiterlijk aantrekkelijk zijn. Zij moeten naar Susan worden gebracht, naar het vrouwenhuis, waar zij onder toezicht van Hegai komen te staan. Daar zullen zij verzorging en versierselen ontvangen. Uiteindelijk zal de vrouw die de koning behaagt, koningin worden.

Op het eerste gezicht lijkt dit een kans op een nieuw leven. Een jonge vrouw kan koningin worden en een hoge positie bereiken. Toch moeten we ook zien wat er onder deze aantrekkelijke buitenkant gebeurt. De vrouwen worden verzameld omdat de koning dat wil. Zij

mogen niet zelf bepalen of zij aan deze procedure deelnemen. Hun uiterlijk wordt beoordeeld en hun persoonlijke waarde lijkt afhankelijk te worden van de indruk die zij op de koning maken. Het verhaal beschrijft deze werkelijkheid nuchter, maar nuchter beschrijven betekent niet dat alles ook goedgekeurd wordt.

Ook in onze tijd kunnen mensen worden beoordeeld op uiterlijk, prestaties, afkomst of bruikbaarheid. Wie macht heeft, kan anderen gemakkelijk tot middel voor een eigen doel maken. Dit gedeelte nodigt ons uit om kritisch te kijken naar situaties waarin mensen geen echte stem hebben. Het herinnert ons eraan dat waardigheid niet afhankelijk mag worden gemaakt van de waardering van een ander.

Dan richt de aandacht zich op Mordechai. Hij woont in Susan en wordt aangeduid als een Joodse man. Zijn afkomst wordt verbonden met de wegvoering uit Jeruzalem in de tijd van koning Jechonia. Daarmee draagt hij een geschiedenis van verlies en ballingschap met zich mee. Hij en zijn familie leven niet in hun eigen land, maar in een vreemd rijk. De tekst maakt niet duidelijk hoe Mordechai persoonlijk tegen die situatie aankijkt. Wel wordt duidelijk dat zijn leven getekend is door gebeurtenissen waarop hij geen invloed had.

Dat geldt ook voor Esther, die eerst Hadassa wordt genoemd. Zij is een jonge vrouw zonder vader en moeder. Mordechai heeft haar als dochter aangenomen en voor haar gezorgd. In één korte beschrijving wordt zichtbaar hoeveel verlies zij heeft meegemaakt. Tegelijk wordt zij niet alleen als wees getekend. Zij is iemand voor wie een ander verantwoordelijkheid heeft genomen. Mordechai heeft haar niet aan haar lot overgelaten, maar haar in zijn huis opgenomen.

Daarin ligt een belangrijke les over naastenliefde en verantwoordelijkheid. Zorg voor een ander bestaat niet alleen uit woorden. Mordechai heeft Esther als dochter aangenomen. Dat betekende dat hij haar nabij bleef en haar leven mede droeg. In een tijd waarin zij kwetsbaar was, heeft hij haar bescherming en een thuis gegeven. Ook vandaag zijn er mensen die door verlies, eenzaamheid of moeilijke omstandigheden afhankelijk zijn van de trouw van anderen. De vraag is niet alleen wie er voor ons zorgt, maar ook voor wie wij verantwoordelijkheid dragen.

Esther wordt bovendien beschreven als mooi van gestalte en uiterlijk. Deze mededeling heeft in het verloop van het hoofdstuk een duidelijke functie, omdat juist haar uiterlijk de aandacht trekt. Toch laat het gedeelte ook zien hoe beperkt zo'n beoordeling is. Wij krijgen nog weinig te horen over haar karakter, gedachten of overtuigingen. Het hof ziet in haar allereerst een geschikte kandidaat; Mordechai kent haar als degene voor wie hij zorgt. Achter de uiterlijke beschrijving staat dus een mens met een geschiedenis, verdriet en een eigen identiteit.

Wanneer het bevel van de koning bekend wordt, wordt Esther eveneens meegenomen naar het vrouwenhuis. Het woordgebruik maakt duidelijk dat zij niet op eigen initiatief naar het paleis gaat. Zij wordt opgenomen in een proces dat door anderen is georganiseerd. Dat moet voor haar ingrijpend en onzeker zijn geweest. Zij wordt weggehaald uit haar vertrouwde omgeving en

geplaatst in een wereld van regels, toezicht en beoordeling.

Toch ontvangt Esther gunst van Hegai. Hij behandelt haar blijkbaar welwillend en geeft haar een goede plaats. De tekst schrijft deze gunst niet uitgebreid aan Esthers eigen optreden toe. We lezen eenvoudig dat zij gunst vindt. Dat is belangrijk: zelfs binnen een situatie waarin zij weinig macht heeft, krijgt zij ruimte en zorg van iemand die boven haar gesteld is. Een moeilijke omgeving bestaat niet uitsluitend uit vijandschap; soms gebruikt God mensen en omstandigheden om iemand te bewaren, ook al wordt dat hier niet rechtstreeks uitgesproken.

Mordechai heeft Esther opgedragen haar volk en afkomst niet bekend te maken. Waarom hij dit doet, wordt in dit gedeelte niet uitgelegd. Mogelijk vreest hij dat haar Joodse afkomst haar kwetsbaar zou maken, maar dat blijft een gevolgtrekking. We moeten daarom voorzichtig zijn. De tekst geeft wel duidelijk aan dat Esther een deel van haar identiteit verborgen houdt.

Dat roept vragen op over zwijgen, eerlijkheid en veiligheid. Niet iedere situatie maakt het mogelijk om alles vrijuit te zeggen. Soms kan iemand door zijn afkomst, overtuiging of achtergrond gevaar lopen. Tegelijk is geheimhouding nooit iets om lichtvaardig mee om te gaan. Dit gedeelte geeft geen algemene regel dat men zijn identiteit altijd moet verbergen of altijd moet bekendmaken. Het laat vooral zien hoe ingewikkeld het leven kan worden wanneer macht en kwetsbaarheid samenkomen.

Esther weet wie zij is, ook al weet het hof dat niet. Haar verborgen afkomst maakt haar niet minder Joods. Identiteit wordt niet bepaald door wat anderen van ons weten. Dat is ook geestelijk van betekenis. Een mens kan door omstandigheden, druk of angst zwijgen, maar daarmee verdwijnt zijn werkelijke achtergrond niet. Voor mannen die leven en werken in een omgeving waarin geloof niet vanzelfsprekend is, kan dit gedeelte aanleiding zijn om na te denken over de vraag hoe zij met hun christelijke identiteit omgaan. Niet iedere situatie is hetzelfde, maar schaamte, wijsheid, moed en voorzichtigheid vragen om eerlijke bezinning.

In dit eerste deel van Esthers geschiedenis is nog geen grote overwinning te zien. Er is geen openlijk geloofsgetuigenis en geen zichtbare uitkomst. Er is alleen een jonge vrouw die wordt meegenomen in een machtig systeem, een man die voor haar zorgt en een identiteit die verborgen blijft. Juist daarom is dit gedeelte waardevol. Het leert ons niet om te snel over moeilijke omstandigheden heen te stappen. Het nodigt uit om kwetsbaarheid serieus te nemen, verantwoordelijkheid te aanvaarden en erop te letten hoe wij mensen beoordelen.

De lezer weet meer van Esthers verhaal dan de personen in het paleis op dat moment weten. Toch moeten wij in dit gedeelte niet vooruitlopen op wat later gebeurt. We mogen wel zien dat haar leven niet betekenisloos is, ook al lijkt zij speelbal van anderen. Wanneer menselijke macht groot lijkt en Gods handelen niet zichtbaar is, blijft een mens niet buiten Gods aandacht. Dat wordt hier niet met woorden uitgelegd, maar het verdere verloop van het boek zal deze verborgen leiding steeds meer zichtbaar maken.

Vragen

1. Wat valt u op aan de manier waarop koning Ahasvéros met Vasthi en met de jonge vrouwen omgaat?
2. Welke kwetsbaarheden van Esther worden in dit gedeelte genoemd?
3. Wat betekent het voor u dat Mordechai Esther als dochter heeft aangenomen?
4. Hoe beoordeelt u de rol van uiterlijk en persoonlijke waarde in dit gedeelte?
5. Waarom kan het verbergen van Esthers afkomst tegelijk begrijpelijk en moeilijk zijn?
6. Welke betekenis heeft het dat Esther gunst vindt bij Hegai?
7. Waarin herkent u in dit gedeelte situaties waarin mensen weinig zeggenschap over hun eigen leven hebben?
8. Wat leert dit gedeelte u over leven wanneer God verborgen lijkt te zijn?